

**RECOMANDAREA DE POLITICĂ
GENERALĂ NR 13 A ECRI**

**PRIVIND
COMBATEREA ANTI-ȚIGANISMULUI
ȘI DISCRIMINĂRII ÎMPOTRIVA ROMILOR**

ADOPTATĂ PE 24 IUNIE 2011

Strasbourg, Septembrie 2011

Publicată de
Comisia europeană împotriva rasismului și intoleranței (ECRI)
Consiliul Europei – 2011
Tipărită la Strasbourg

Comisia europeană împotriva rasismului și intoleranței (ECRI):

Având în vedere Convenția europeană privind drepturile omului;

Având în vedere Recomandarea CM/Rec (2009) a Comitetului de Miniștri către statele membre privind educația romilor și nomazilor în Europa (adoptată pe 17 iunie 2009);

Având în vedere Recomandarea CM/Rec (2008)5 a Comitetului de Miniștri către statele membre privind politica față de romi și/sau nomazi în Europa (adoptată pe 20 februarie 2008);

Având în vedere Recomandarea Rec (2006)10 a Comitetului de Miniștri către statele membre privind ameliorarea accesului la sănătate pentru romi și nomazi în Europa (adoptată pe 12 iulie 2006);

Având în vedere Recomandarea Rec (2005)4 a Comitetului de Miniștri către statele membre privind îmbunătățirea condițiilor de locuit pentru romi și nomazi în Europa (adoptată pe 23 februarie 2005);

Având în vedere Recomandarea Rec (2004)14 a Comitetului de Miniștri către statele membre privind deplasarea și așezarea taberelor nomazilor în Europa (adoptată pe 1 decembrie 2004);

Având în vedere Recomandarea Rec (2001)17 a Comitetului de Miniștri către statele membre privind îmbunătățirea situației economice și a locurilor de muncă pentru romi/țigani și nomazi în Europa (adoptată pe 27 noiembrie 2001);

Ținând cont de lucrările Comitetului de experți privind romii și nomazii (MG-S-ROM);

Luând în considerare lucrările Comitetului european pentru drepturi sociale;

Având în vedere lucrările Comitetului consultativ al Convenției cadru pentru protecția minorităților naționale;

Reamintind Recomandarea de Politică Generală Nr 3 a ECRI privind combaterea rasismului și intoleranței împotriva romilor/țiganilor, menită să ajute statele membre să întreprindă acțiuni eficiente împotriva discriminării cu care se confruntă;

Reamintind Recomandarea de Politică Generală Nr 10 a ECRI privind combaterea rasismului și discriminării rasiale în școli și prin educația școlară, cât și Recomandarea sa de Politică Generală Nr 11 privind combaterea rasismului și discriminării rasiale în cadrul poliției;

Accentuând faptul că în rapoartele sale de la țară la țară ECRI a recomandat în mod regulat, timp de mai mulți ani, ca statele membre să ia măsuri de combatere a prejudecăților, discriminării, violenței și excluderii sociale cu care se confruntă romii, oferind identității romilor o șansă reală de a-și continua existența;

Accentuând că, timp de mai mulți ani, Curtea Europeană pentru Drepturile Omului a dezvoltat jurisprudență privind discriminarea cu care se confruntă romii în diverse domenii, considerându-i o minoritate serios dezavantajată și vulnerabilă, care necesită atenție specială;

Reamintind că anti-țiganismul este o formă specifică de rasism, o ideologie bazată pe superioritate rasială, o formă de dezumanizare și de rasism instituțional, nutrit de discriminare istorică, exprimat, între altele, prin violență, discurs de ură, exploatare, stigmatizare și prin cea mai flagrantă formă de discriminare;

Subliniind că anti-țiganismul este o formă de rasism deosebit de persistentă, violentă, recurentă și comună, și considerând evidentă necesitatea combaterii acestui fenomen la toate nivelele și prin toate mijloacele;

Reamintind că discriminarea împotriva romilor se bazează în special pe

originea lor etnică și pe stilul lor de viață;

Dovedind o mare îngrijorare față de tot mai numeroasele acte de violență asupra unui mare număr de romi și de impunitatea prea frecventă de care se bucură vinovații;

Reamintind că păstrarea identității distinctive a unor comunități romi, față de care membrii ei rămân legați, este pusă la încercare atât de dezvoltarea economică, cât și de încercările nereușite de integrare;

Menționând că, pentru mulți cetățeni romi ai Uniunii Europene, exercitarea dreptului lor de a se mișca liber este împiedicată de obstacole administrative, și că romii sunt victime ale intoleranței și practicilor abuzive;

Recunoscând, totuși, că multe state membre au adoptat politici menite, pe de o parte, să îmbunătățească situația romilor în domenii precum educația, locurile de muncă, locuințele, sănătatea și cultura, iar pe de altă parte îndreptate spre combaterea discriminării cu care se confruntă aceste state, recunoscând astfel existența unei voințe politice de a rezolva problemele romilor;

Având în vedere că autoritățile locale și regionale au un rol deosebit de important în combaterea anti-țigănistului;

Conștientă mai ales de numeroasele inițiative ale Consiliului Europei – inclusiv cele ale Comisarului pentru Drepturile Omului – Națiunilor Unite, OSCE și ale Uniunii Europene pentru îmbunătățirea situației romilor, și luând notă de rezultatele acestor inițiative;

Observând că, în ciuda tuturor lucrurilor, situația romilor rămâne îngrijorătoare în cele mai multe state membre, și că semnele anti-țigănistului cresc și se înrăutățesc pe zi ce trece;

Luând notă cu îngrijorare de faptul că, în multe state membre, discursul politic tinde să-i stigmatizeze pe romi și să incite la ură împotriva lor;

Observând cu îngrijorare de faptul că opinia publică, în multe state membre, rămâne ostilă în mod deschis romilor;

Luând notă cu îngrijorare că anumite părți din mass-media promovează o imagine negativă a romilor;

Subliniind că, pentru a fi eficientă, activitatea de combatere a anti-țigănistului necesită suficiente resurse umane și financiare;

Considerând că măsurile pentru sprijinirea păstrării identității romilor constituie unul dintre instrumentele de combatere a anti-țigănistului;

Conștientă că orice măsură menită să îmbunătățească situația romilor necesită nu numai o investiție pe termen lung, ci și o voință politică fermă, în plus față de implicarea romilor înșiși și a societății civile în general;

Accentuând că este indispensabil pentru comunitatea romă să înțeleagă rolul pe care ea însăși trebuie să-l joace în combaterea anti-țigănistului;

Reamintind că din istoria Europei rezultă o datorie de aducere aminte, vigilență și rezistență față de proliferarea fenomenelor rasiste, xenofobe, anti-semite și intolerante;

Reamintind că lupta împotriva rasismului, xenofobiei, anti-semitismului și intoleranței este o parte integrantă din protejarea și promovarea drepturilor universale și indivizibile ale omului, reprezentând drepturile oricărei ființe umane, fără niciun fel de deosebire;

Observând de asemenea că prejudecățile persistente împotriva romilor duc la discriminare față de aceștia în multe domenii ale vieții sociale și economice, și că ele alimentează în mod considerabil procesul de excludere socială care îi afectează pe romi;

Și,

afirmând că, în prezenta recomandare, termenul „rom” îi include nu numai pe romi, ci și pe sinti, kale, ashkali, „egipteni”, manush și grupuri de populații înrudite din Europa, alături de nomazi, pentru a cuprinde marea diversitate a grupurilor în cauză;

Recomandă guvernelor statelor membre:

1. **dacă nu au făcut-o încă, să ratifice Protocolul Nr. 12 la Convenția europeană privind drepturile omului, cât și Convenția cadru pentru protecția minorităților naționale;**
2. **să folosească, în cadrul unui plan național, o abordare cuprinzătoare multi-disciplinară a problemelor legate de romi, implicându-i pe reprezentanții acestora în conceperea, elaborarea, implementarea și evaluarea politicilor care îi privesc;**
3. **să mărească încrederea reciprocă între romi și autoritățile publice, în special prin instruirea de mediatori din comunitatea romă, printre alții;**
4. **să combată anti-țiganismul în domeniul educației și, prin urmare:**
 - a. să acorde prioritate implementării Recomandării de Politică Generală Nr. 10 a ECRI, privind combaterea rasismului și discriminării rasiale în școli și prin educația școlară;
 - b. să ia măsuri pentru prevenirea și combaterea stereotipurilor, prejudecăților și discriminării cu care se confruntă copiii romi în școli, prin conștientizarea părinților celorlalți copii și prin instruirea personalului didactic în special în domeniul educației interculturale;
 - c. să includă, în programele școlare, predarea genocidului împotriva romilor ("Parrajimos");
 - d. să ia măsuri urgente, inclusiv juridice și politice, pentru a stopa segregarea la care copiii romi sunt supuși în școli, și să îi integreze pe aceștia în școlile frecventate de populația majoritară;
 - e. să interzică plasamentul mult prea frecvent al copiilor romi în școli speciale, asigurându-se ca acei copii romi care nu sunt afectați de boli mentale să nu fie astfel plasați, iar cei care se află deja acolo să fie înscriși de urgență în școli obișnuite;
 - f. să combată, prin sancțiuni, hărțuirea la care sunt supuși copiii romi în cadrul școlii;
 - g. să ia toate măsurile pentru a combate absenteismul și renunțarea la școală în rândul copiilor romi;
 - h. să întreprindă acțiuni menite să sporească sensibilizarea părinților romi privind importanța frecventării grădiniței, prevenirea renunțării la școală și acordarea unui loc prioritar educației copiilor lor;
 - i. să elimine orice obstacol financiar și administrativ din calea accesului copiilor romi la educație;
 - j. să asigure ca fiecare copil rom să aibă acces real la frecventarea grădiniței;
 - k. să recruteze mediatori școlari, inclusiv din rândul romilor, pentru a asigura legătura dintre școală și părinții romi;
 - l. să asigure ca un mare număr de romi să îmbrățișeze profesia de dascăl, pentru a sprijini integrarea școlară a copiilor romi;
 - m. să asigure pregătire și instruire suplimentară în limba/limbile oficiale, elevilor romi care au nevoie de acestea;

- n. să ofere elevilor romi instruire în limba lor maternă, la cererea părinților;
- o. să ia măsuri pentru a asigura continuitate în învățământ pentru copiii din comunitățile nomade;
- p. să faciliteze accesul la educație pe tot timpul vieții pentru romii adulți care doresc acest lucru;
- q. să ia măsuri ca manualele școlare să nu cuprindă stereotipuri privind romii, să conțină informații despre limba, cultura și istoria romilor și să prezinte beneficiile aduse de romi societății;
- r. să ia măsuri pentru punerea sub urmărire și pedepsirea autorilor în cazurile de discriminare din sfera educației împotriva romilor;

5. să combată anti-țigănistul în domeniul locurilor de muncă și prin urmare:

- a. să ia măsuri ca legislația națională să ofere protecție reală împotriva discriminării în domeniul locurilor de muncă și că ea este într-adevăr pusă în aplicare;
- b. în acest scop, să ofere instruire adecvată funcționarilor publici;
- c. să ia măsuri pozitive pentru romi în legătură cu locurile de muncă, în special privitor la recrutare și formare profesională;
- d. să promoveze angajarea romilor la toate nivelele sectorului public;
- e. să ia măsuri pentru stoparea discriminării împotriva romilor în ceea ce privește recrutarea și avansarea în carieră;
- f. să-i sprijine pe romii care sunt victime ale discriminării în sfera locurilor de muncă pentru a-și apăra drepturile în fața organismelor civile și administrative potrivite;
- g. să organizeze campanii de informare și sensibilizare în sectorul public și cel privat, pentru a face cunoscută legislația relevantă și a îmbunătăți implementarea ei în ce-i privește pe romi;
- h. să îndepărteze orice obstacole, inclusiv birocratice, din calea exercitării meseriilor tradiționale;
- i. să găsească alternative, în urma consultării cu romii, pentru meseriile dispărute, pe care ei le practicau prin tradiție, de exemplu oferindu-le împrumuturi avantajoase pentru înființarea propriilor afaceri și/sau propunându-le beneficii la impozitare;
- j. să ia măsuri pentru punerea sub urmărire și pedepsirea cazurilor de discriminare împotriva romilor în domeniul locurilor de muncă;

6. să combată anti-țigănistul în privința locuințelor și a dreptului la respect pentru cămin, și prin urmare:

- a. să ofere romilor acces la locuințe decente;
- b. să combată segregarea de facto sau forțată privind locuințele;
- c. să ia măsuri ca prevederile despre noile locuințe sociale pentru romi să sprijine integrarea acestora și să nu-i țină despărțiți de restul populației;

- d. să ia măsuri ca romii să nu fie evacuați fără aviz prealabil și fără posibilitatea de relocare în locuințe decente;
- e. să ia măsuri pentru a legaliza ocuparea așezărilor și locuințelor romilor, construite prin încălcarea regulamentelor de sistematizare urbană, atunci când situația a fost tolerată o lungă perioadă de timp de către autoritățile publice;
- f. să promoveze coexistența și înțelegerea reciprocă între persoanele de diferite culturi în cartierele unde locuiesc romi și non-romi;
- g. să combată prejudecățile și stereotipurile privitoare la romi și nomazi în legătură cu accesul la locuințe;
- h. să combată orice act discriminatoriu împotriva romilor privind locuințele, în special luând măsuri ca legislația, inclusiv legislația anti-discriminare, este aplicată cu strictețe;
- i. să ia măsuri efective împotriva refuzului de a-i înscrie pe romi în registrul locatarilor, când aceștia doresc să se stabilească într-un loc, permanent sau temporar;
- j. să ia măsuri ca regulamentul de sistematizare teritorială să nu împiedice în mod sistematic viața tradițională a nomazilor;
- k. să ia măsuri ca spații potrivite de camping, fie pentru ocupare permanentă sau pentru tranzit, să fi disponibile în număr suficient, pe locuri corespunzătoare și bine deservite;
- l. să încurajeze dialogul între localnici și nomazi în privința poziționării zonelor de camping destinate pentru ei;
- m. să ia măsuri ca actele de discriminare împotriva romilor, privitoare la locuințe, sunt puse sub urmărire și pedepsite;

7. să combată anti-țigănistul cu privire la îngrijirea sănătății, și prin urmare:

- a. să ia măsuri pentru asigurarea accesului egal al romilor la toate serviciile de calitate din domeniul îngrijirii sănătății;
- b. să recruteze mediatori pentru sănătate, în special din rândurile romilor, pentru asigurarea legăturii între personalul și managerii din domeniul sănătății și romi;
- c. să adopte măsuri pozitive pentru a asigura ca niciun obstacol financiar sau administrativ să nu împiedice accesul romilor la îngrijirea sănătății și tratament medical;
- d. să aigure instruirea lucrătorilor din domeniul sănătății în scopul combaterii stereotipurilor, prejudecăților și discriminării împotriva romilor;
- e. să ia măsuri ca actele discriminatorii împotriva romilor în sectorul îngrijirii sănătății să fie urmărite și pedepsite;
- f. să interzică în mod expres orice practici de sterilizare forțată împotriva femeilor rome;
- g. să prevină și să combată orice formă de segregare în spitale și, în special, în maternități;

8. să combată violența rasială și infracțiunile împotriva romilor, și prin urmare:

- a. să acorde o atenție specială punerii în aplicare a Recomandării de Politică Generală Nr. 11 a ECRI privind combaterea rasismului și discriminării rasiale în cadrul poliției, mai ales referitor la Capitolul III, despre rolul poliției în combaterea infracțiunilor de natură rasistă și în urmărirea incidentelor rasiste;
- b. să înființeze un sistem cuprinzător de evidență a actelor de violență împotriva romilor;
- c. să ia măsuri pentru încurajarea victimelor de etnie romă ale violențelor și infracțiunilor rasiste să depună reclamații, în special informându-le despre organismele adecvate și asigurându-le că vor primi sprijinul necesar în caz de nevoie;
- d. oferind polițiștilor, procurorilor și judecătorilor instruire specială privind pedepsele prevăzute de lege împotriva infracțiunilor de natură rasistă și punerea lor în aplicare atunci când este vorba de victime de etnie romă;
- e. să ia măsuri ca poliția și procuratura să conducă anchetele și rechizitoriul infracțiunilor rasiste și actelor de violență împotriva romilor astfel încât autorii să nu scape nepedepsiți;

9. să combată manifestări de anti-țigănistă care pot veni din partea poliției, și prin urmare:

- a. să acorde o atenție specială punerii în aplicare a Recomandării de Politică Generală Nr. 11 a ECRI privind combaterea rasismului și discriminării rasiale în cadrul poliției;
- b. să-i încurajeze pe romii care sunt victime ale tratamentelor improprii din partea poliției să depună plângeri, oferindu-le sprijinul necesar;
- c. să ia măsuri ca reclamațiile făcute de romi împotriva polițiștilor să fie anchetate și ca autorii să fie puși sub urmărire și pedepsiți;
- d. să-i instruiască pe polițiști în domeniul drepturilor omului și legislației relevante, în special pentru îmbunătățirea relațiilor lor cu comunitățile rome;
- e. să-i conștientizeze pe polițiști privitor la problemele romilor și să-i instruiască în privința problemelor cu care această comunitate se confruntă, în special privind violența și infracțiunile cu caracter rasist, pentru o mai bună prevenire și combatere a acestor fenomene;
- f. să ia măsuri pentru promovarea recrutării romilor în cadrul forțelor de poliție, organizând în acest scop campanii de informare în cadrul comunităților rome;
- g. să ia măsuri ca romii să se bucure de posibilități egale de avansare în carieră în cadrul poliției;
- h. să recruteze și să instruiască un număr adecvat de mediatori, în special din rândul populației rome, pentru asigurarea unei legături între romi și poliție;
- i. să asigure, în conformitate cu paragraful 10 al Recomandării de Politică Generală Nr. 11 a ECRI, înființarea unui organism independent pentru

investigarea reclamațiilor făcute împotriva poliției, în special de către romi;

10. să combată anti-țigănistul exprimat în mass-media, respectând totodată principiul independenței editoriale, și prin urmare:

- a. să ia măsuri ca legislația să fie într-adevăr aplicată mass-mediei care incită la discriminare, ură sau violență împotriva romilor;
- b. să încurajeze mass-media să nu menționeze originea etnică a unei persoane numită în articole sau reportaje, dacă acest lucru nu este esențial pentru înțelegerea evenimentelor;
- c. să încurajeze mass-media să adopte un cod de conduită care să prevină, între altele, orice prezentare a informațiilor care aduc prejudiciu sau pot duce la discriminare, ură ori violență împotriva romilor;
- d. să încurajeze mass-media să se abțină de la transmiterea informațiilor care pot alimenta discriminare sau intoleranță împotriva romilor;
- e. să sprijine toate inițiativele care pot arăta profesioniștilor din mass-media și organizațiilor lor pericolele anti-țigănistului;
- f. să încurajeze organismele profesioniștilor din mass-media să ofere instruire jurnalistică specifică privind probleme legate de romi și de anti-țigănist;
- g. să promoveze participarea romilor în sectorul mass-media în general prin măsuri de recrutare și instruire a jurnaliștilor și prezentatorilor din cadrul comunității rome;

11. să combată anti-țigănistul în privința accesului la locuri deschise publicului, și prin urmare:

- a. să ia măsuri ca legislația anti-discriminare să fie aplicată proprietarilor sau persoanelor însărcinate cu locurile deschise publicului care interzic intrarea romilor în aceste spații;
- b. să ia măsuri pentru încurajarea societăților private de pază și protecție de a-și conștientiza și instrui personalul în scopul evitării oricăror atitudini discriminatorii față de romi;

12. să combată anti-țigănistul în privința accesului la serviciile publice, și prin urmare:

- a. să ia măsuri ca romii să aibă acces la alocații sociale în aceleași condiții ca restul populației, și ca legislația anti-discriminare să fie aplicată, dacă este necesar;
- b. să ia măsuri ca romii ale căror comunități sunt concentrate în anumite cartiere ori sate să nu fie dezavantajați în ceea ce privește serviciile publice precum aprovizionarea cu apă, cu electricitate, canalizarea și instalațiile sanitare, ridicarea gunoiului, transportul, accesul la sistemul de drumuri și repararea acestora;
- c. să ofere funcționarilor publici instruire privind prevenirea rasismului și discriminării împotriva romilor și privind legislația relevantă;
- d. să-i încurajeze pe romi să depună reclamații atunci când se consideră victime ale discriminării din partea funcționarilor publici;

- e. să-i pună sub urmărire și să-i pedepsească pe funcționarii publici care comit acte de discriminare împotriva romilor;
 - f. să ia măsuri ca românii să se bucure de același tip de servicii și de aceeași calitate ca și restul populației;
- 13. să combată anti-țigănistul privind accesul la bunuri și servicii, în special în sectorul bancar și al asigurărilor;**
- 14. pentru o mai bună evaluare a problemelor, în scopul combaterii lor mai eficiente și pentru a adapta politicile de urmat, să strângă date statistice despre romii, în special în domeniul educației, locurilor de muncă, locuințelor și sănătății, asigurând respectul pentru principiile confidențialității, auto-identificării voluntare și consimțământului informat;**
- 15. să condamne orice discurs public care incită direct sau indirect la discriminare, ură sau violență împotriva romilor;**
- 16. să încurajeze un sistem de monitorizare al exprimărilor de anti-țigănist de pe Internet și să ia măsuri pentru urmărirea lor efectivă, în conformitate cu Protocolul Adițional la Convenția privind infracțiunile virtuale, în legătură cu învinuirea actelor de natură rasistă sau xenofobă, comise prin intermediul sistemelor computerizate, și să pună aceste măsuri în practică;**
- 17. în general, pentru a combate anti-țigănistul și discriminarea împotriva romilor, să ia măsuri pentru:**
- a. ca numele folosit oficial pentru diferitele comunități române să fie acela prin care comunitatea respectivă dorește să fie cunoscută;
 - b. promovarea și protejarea culturii române, pentru ca restul populației să cunoască mai bine comunitățile române, cât și promovarea dialogului intercultural;
 - c. promovarea femeilor române și a drepturilor lor, și combaterea multiplei discriminări cu care ele se confruntă;
 - d. ca toți copiii romii să fie înregistrați la naștere;
 - e. ca tuturor romilor să li se elibereze documente de identitate;
 - f. ca legislația privind cetățenia să nu fie discriminatorie față de romii;
 - g. asigurarea cetățeniei romilor, în scopul evitării oricăror cazuri de apatridie;
 - h. ca legislația privind libertatea mișcării persoanelor, și punerea ei în aplicare, să nu fie discriminatorie față de romii;
 - i. o reprezentare politică adecvată, care să le permită romilor să-și facă vocile auzite;
 - j. accesul romilor la ajutor juridic, pentru a-și putea cere drepturile în orice situație;
 - k. promovarea sportului, în măsura în care acesta susține respectul pentru diversitate și facilitează integrarea romilor.

